

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

УДК 378.147:004

DOI: 10.32342/2522-4115-2022-2-24-16

І.О. КРАСЮК,

*кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри образотворчого мистецтва,
Криворізького державного педагогічного університету (м. Кривий Ріг)*

І.М. УДРІС,

*кандидат мистецтвознавства, професор кафедри образотворчого мистецтва
Криворізького державного педагогічного університету (м. Кривий Ріг)*

КОНЦЕПЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОГНІТИВНОГО СЕРЕДОВИЩА ЯК МЕТОДОЛОГІЧНА ОСНОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ В УМОВАХ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті розглянуто інформаційно-когнітивне середовище як сукупність умов, що забезпечують продуктивність професійно-творчого зростання майбутніх педагогів на основі використання різних інформаційних джерел та інформаційно-когнітивних технологій, що стимулюють оволодіння студентами професійними компетенціями, розвиток їх когнітивних здібностей і готовності до використання ресурсних можливостей педагогічного дизайну в створенні атмосфери наукового пошуку, розробки авторських програм і проєктів, творчого виконання професійних функцій.

Охарактеризовано функції інформаційно-когнітивного середовища, серед яких: інтегративна, що сприяє впливу всіх обставин середовища на координацію мети, мотивів, установок, прагнень та способів взаємодії учасників освітнього процесу; ціннісно-формувальна, спрямована на становлення професійно-педагогічних цінностей; інтерактивна, що забезпечує взаємозв'язок можливостей суб'єктів освіти і педагогічного дизайну в створенні позитивної емоційної атмосфери й психологічного комфорту; розвивальна, яка спрямована на формування творчого стилю діяльності, та освітньо-виховна, що забезпечує умови для формування інформаційно-когнітивної готовності майбутніх педагогів до продуктивної педагогічної діяльності.

Розкрито можливості подієво-рольової ситуації як важливої ланки середовища, що є резервом підвищення якості освітнього процесу університету і підготовки конкурентоспроможних фахівців педагогічної сфери, здатних до творчої професійної педагогічної діяльності. Обґрунтовано умови продуктивності інформаційно-когнітивного середовища в створенні емоційно сприятливих обставин і психологічного комфорту для розвитку професійних здібностей студентів, їх креативного мислення, активної професійної позиції та творчого стилю діяльності.

Ключові слова: освітній простір, інформаційно-когнітивне середовище, професійна підготовка, майбутні педагоги, подієво-рольова ситуація, професійна компетентність, педагогічні умови.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Огляд та аналіз стану проблеми підготовки конкурентоспроможних кадрів і ступеня забезпеченості умов для професійно-творчого розвитку сучасного педагога дозволяє стверджувати, що важливі ресурси професійного становлення майбутніх педагогів створюють інформаційно-когнітивне середовище закладу освіти. Інформаційно-когнітивне середовище як важлива частина освітнього простору не використовується ще повною мірою як важливий резерв підвищення якості підготовки сучасних педагогів.

Аналіз останніх публікацій. Увагу дослідників усе більш привертає проблема освітнього середовища як чинника формування особистості майбутнього педагога (Н. Гузій, О. Комар, Л. Кондрашова, А. Кузьмінський, О. Савченко, Н. Слюсаренко та ін.). Освітній простір був предметом дослідження значної кількості вчених (Н. Волкова, Я. Кічук, М. Кісіль, М. Климович, М. Михайличенко, В. Радул, Н. Чувасова та ін.).

«Середовище» авторами трактується як сукупність об'єктивних факторів, що впливають на формування й професійне становлення особистості. При вивченні особливостей і можливостей освітнього простору в становленні особистості увага акцентується на її взаємодії із середовищем [М.В. Климович, 2011]. Проблеми впливу середовища на розвиток особистості вивчали А. Макаренко, В. Сухомлинський, К. Ушинський та ін. В. Сухомлинський розглядав середовище як важливий фактор, що активізує можливості педагога в його створенні і перетворенні з метою формування особистості [В.О. Сухомлинский, 1982, с. 206]. У науковій літературі розрізняють поняття «освітній простір» і «освітнє середовище» [Abualrub, Karseth, Stensaker, 2013]. Категорія «простір», за суттю, є місцем, де здійснюється діяльність із соціалізації та розвитку індивіда; це комплекс можливостей навколишнього середовища для розвитку, виховання й освіти людини; це результат освоєння суб'єктом навколишнього середовища, присвоєння ним його можливостей у власному становленні й адаптації до діяльності й життя. Ця категорія трактується як культурологічна модель сукупності всіх видів досвіду, набуття якого спрямоване на забезпечення наступності в соціокультурному процесі [Л.В. Кондрашова, Н.О. Чувасова, 2022].

Освітній простір – це сукупність інформаційних, культурних обставин, а освітнє середовище – інформаційних, віртуальних умов. Освітній простір університету – це форма його життєдіяльності, що забезпечує можливості введення майбутніх фахівців у світ культури, науки, технологій, що розширює можливості в професійно-особистісному саморозвитку, самореалізації та самовираженні у професійній сфері діяльності. Освітнє середовище – це сукупність умов, що забезпечують продуктивність освітнього процесу і професійного становлення його суб'єктів [Kondrashov & others, 2022]. Різноманітність сукупності умов, що впливають на розвиток індивідуальності, особистості майбутнього педагога, його ціннісно-моральних, когнітивних, комунікативних, рефлексивних здібностей, передбачає подальшого вивчення з метою виявлення ресурсних можливостей різних аспектів середовища у підвищенні якості університетської освіти.

Метою статті є розкриття можливостей інформаційно-когнітивного середовища в професійному становленні особистості та обґрунтування концептуальних положень використання його ресурсів у забезпеченні якості професійної підготовки майбутніх педагогів до професійної діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. У наш час домінування складних суспільно-політичних та соціокультурних обставин в країні й світі необхідні фахівці, які могли б захистити зростаючу людину від несприятливих умов, факторів, що негативно впливають на формування її особистісно-професійного обличчя, активізувати вольові установки на творче виконання професійних функцій. У зв'язку з цим необхідне конструювання відповідного інформаційно-когнітивного середовища в системі університетської освіти, виявлення його спроможності та ресурсних можливостей у формуванні професійної компетентності майбутніх педагогів і творчого стилю діяльності як важливих характеристик педагогічного професіоналізму.

Під інформаційно-когнітивним середовищем розуміємо сукупність мов, що забезпечують продуктивність професійно-творчого зростання майбутніх педагогів на основі використання різних інформаційних джерел і інформаційно-когнітивних технологій, що стимулюють оволодіння фаховими компетенціями, розвиток когнітивних здібностей і готовність до використання ресурсних можливостей педагогічного дизайну в створенні атмосфери наукового пошуку, розробки авторських програм і проєктів, творчого виконання професійних функцій [Л.В. Кондрашова, Н.О. Чувасова, 2022].

Головними характеристиками інформаційно-когнітивного середовища є:

– ставлення до навчального процесу в університетській освіті як до інформаційно-когнітивного простору, де майбутні педагоги оволодівають еталонами педагогічної діяльності, професійно-педагогічною етикою, провідними засадами інноваційної діяльності, де вико-

ристовуються ресурси педагогічного дизайну, що спрямовані на формування інформаційної культури й розвиток когнітивних здібностей майбутніх педагогів;

- наявність інформаційної бази, різних інформаційних джерел, інформаційно-когнітивних технологій та установки й позитивної мотивації на їх використання, як важливих засобів професійного становлення майбутніх педагогів;

- реалізація цілеспрямованої, систематичної, особистісно орієнтованої підготовки студентів до творчої професійно-педагогічної діяльності в умовах технологізації освітнього простору;

- психологічний комфорт та позитивний емоційний стан учасників освітнього процесу;

- спрямованість студентів на формування готовності до використання інформаційно-когнітивних засобів розвитку власного творчого потенціалу;

- зацікавленість учасників освітнього процесу креативно-творчими діями у вирішенні педагогічних проблем;

- моніторинг, оцінка, самооцінка навчальних досягнень, рівня інформаційно-когнітивної готовності та продуктивності освітнього простору в підготовці конкурентоспроможних фахівців [Л. Кондрашова, А. Клим-Климашевская, 2022].

Ключовими характеристиками інформаційно-когнітивного середовища є: організація професійної підготовки студентів на принципах студентоцентризму; право вільного вибору методів, шляхів і засобів вирішення навчальних проблем, розвитку індивідуальних стратегій професійного становлення і накопичення досвіду творчої професійної діяльності; багатоаспектність смислів, позицій, видів діяльності, що активізують творчу індивідуальність майбутнього педагога; довіра та повага до його здібностей, можливостей, відповідальності; самоконтроль і самооцінка як способи визначення якості навчальних досягнень й професійного становлення; еталонна поведінка учасників освітнього процесу, якій притаманні доцільність, відкритість до спілкування, взаємоповага до інших учасників освітнього процесу, співпраця й співтворчість, устремління до саморозвитку й самореалізації [А.В. Торхова, 2005].

Ці характеристики інформаційно-когнітивного середовища тісно взаємопов'язані між собою і спрямовані на виконання основних його функцій:

- *інтегративної*, що сприяє впливу всіх обставин середовища, його структурних компонентів на координацію мети, мотивів, установок, прагнень та способів взаємодії учасників освітнього процесу, їх співпраці й співтворчості в різних видах педагогічної діяльності;

- *ціннісно-формуальної*, спрямованої на формування професійно-педагогічних цінностей, інформаційної компетентності, оволодіння способами й засобами технологізації освітнього процесу;

- *інтерактивної*, що забезпечує взаємозв'язок можливостей суб'єктів освіти і педагогічного дизайну в створенні позитивної емоційної атмосфери і психологічного комфорту для кожного учасника освітнього процесу;

- *розвивальної*, спрямованої на формування інформаційно-когнітивної культури майбутніх педагогів, креативних здібностей і творчого стилю діяльності;

- *освітньо-виховної*, що забезпечує умови для формування інформаційно-когнітивної готовності до продуктивної педагогічної діяльності в умовах інформатизації й технологізації сучасної освіти.

Важливою характеристикою інформаційно-когнітивного середовища є його варіативність. Вона зумовлюється різними інформаційними джерелами і різноманітною інформацією, рівнем складності, способами кодування й трансляції відповідно до інтересів і потреб студентів у пізнанні педагогічної реальності в контексті індивідуальних інформаційних питань, у різноманітності видів діяльності та методів їх виконання, у різних функціях і ролях суб'єктів освітнього процесу; різноманітності програм, технологій, видів навчання, що в сукупності забезпечує студентам можливість проектування та реалізації індивідуальної траєкторії професійного становлення в умовах інформаційно-когнітивного середовища університету [А.В. Торхова, 2005].

Продуктивність інформаційно-когнітивного середовища забезпечується передумовами конструювання навчальної діяльності, які створюють можливості для креативних і рефлексивних дій майбутніх педагогів. В означеному середовищі формуються якості, розвиваються когнітивні здібності, зміцнюється психічний стан учасників освітнього процесу.

Подієво-рольова ситуація як важлива ланка інформаційно-когнітивного середовища має великі можливості в формуванні розумових дій майбутніх педагогів у процесі інформатизації зовнішніх дій засобами узагальнення. Узагальнення спрямовані на аналіз подій в конкретних ситуаціях майбутньої педагогічної діяльності, оскільки освітній продукт створюється тільки на базі тих якостей і властивостей, які є орієнтовною основою практичних дій. Інформаційно-когнітивне середовище забезпечує умови для опанування студентами вміннями знаково-символічної діяльності:

- аналізувати процеси й об'єкти, що вивчаються;
- планувати й організувати свою діяльність та діяти за планом;
- проводити спостереження за процесами та об'єктами, що підлягають вивченню, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки зміни властивостей, робити узагальнюючі висновки;
- висувати гіпотези, обґрунтовувати їх;
- визначати, порівнювати й інтегрувати ознаки знань, що освоюються, в групі й підгрупі;
- розпізнавати значущість участі в подієво-рольовій ситуації задля власного професійного становлення й набуття досвіду творчої педагогічної діяльності [Л. Кондрашова, А. Клим-Климашевская, 2022].

Основою подієво-рольової ситуації є подія, яка спрямована на переборення студентом зовнішніх умов, власних стереотипів, своєї свідомості й свідомості інших учасників освітнього процесу та вихід в інформаційно-когнітивне середовище, що забезпечує йому перехід на новий рівень розвитку інформаційно-когнітивної компетентності, інформаційної культури, набуття досвіду технологізації навчання.

Подієво-рольові ситуації моделюють практичні дії з використанням засвоєної інформації, набутих знань і вмінь, відповідних умов для опанування інформації з різних джерел, прийомів її кодування й декодування, використання графічних знань у практичній діяльності, що позитивно впливає на якість професійної підготовки майбутніх педагогів. В умовах цього середовища студент оволодіває способами виходу з подієво-рольової ситуації (структурування, систематизування, узагальнювання, конкретизування, обчислювання, спростування, перетворювання інформації).

Подієво-рольова ситуація є важливим засобом раціонального використання ресурсів інформаційно-когнітивного середовища з метою підвищення якості професійної підготовки студентів, рівня їх професіоналізму, опанування різних джерел інформації, перетворення її в професійні знання, цінності та інструменти практичних дій. Засобами цих ситуацій створюються в інформаційно-когнітивному середовищі необхідні умови для використання інформації. З використанням різних джерел здійснюється й набуття вмінь планувати майбутню професійну діяльність, організувати її на принципах креативності, самостійності, активності та рефлексії, контролювати динаміку свого професійного зростання та оцінювати продуктивність власних дій, навчальні досягнення в опануванні професійної діяльності [Н.В. Михайличенко, 2011].

Інформаційно-когнітивне середовище має об'єднувати умови задля досягнення студентами цілей їх професійного становлення, які є ціннісними смислами, образом прогнозованого освітнього результату. У цьому середовищі стимулюється потреба студентів у досягненні цілей-цінностей, у аналізі шляхів і способів їх досягнення, евристичному пошуку причин, що трапляються в навчанні, і засобів їх подолання. Психологічний комфорт і сприятлива емоційна атмосфера збуджують потребу майбутніх педагогів у самовдосконаленні: набуття знань, креативних і рефлексивних дій, раціональних способів вирішення навчальних проблем, використання творчих здібностей і можливостей власної особистості в різних видах педагогічної діяльності. У психологічно комфортному середовищі студент пізнає власні індивідуальні особливості та їх значущість у набутті досвіду творчої професійної діяльності. Досвід переживання успіху в навчанні стимулює професійну поведінку, активність і креативність дій у вирішенні педагогічних проблем. В умовах емоційно-позитивних обставин складаються професійні інтереси, потреби, вибір і цілеспрямованість індивідуальної траєкторії професійного розвитку, активізується професійна позиція, формується творчий стиль діяльності майбутнього педагога [Л. Кондрашова, А. Клим-Климашевская, 2022].

Інформаційно-когнітивне середовище забезпечує атмосферу активних дій студентів, створюючи ситуації, в яких студент перетворює набуті знання в інструмент практичних дій, закріплює вміння й навички проектувати, планувати, діяти в досягненні мети й освітнього результату. Дії студентів мають бути спрямовані на використання різноманітних джерел інформації, інформаційно-когнітивних технологій, результатом яких є «проекти, програми, задумки, побудови дій» [В.О. Сухомлинский, 1982, с. 206]. У таких обставинах студентам важливе уявлення сутності й змісту інформації, перетворення її в знання і професійні цінності, здійснення креативних дій, які моделюють ситуацію професійної визначеності. Для виконання креативних дій потрібна інформаційно насичена атмосфера, когнітивна діяльність (уявлення, структурування інформації, її осмислення відповідно до обраної педагогічної діяльності), а також вибір способів і засобів діяльності (алгоритм послідовності розумових операцій, засіб засвоєння теорії, методи, ІКТ). Креативні дії студентів в інформаційно-когнітивному середовищі спрямовані на пошук способів виконання навчальних завдань із використанням різних джерел інформації (навчальна, методична і наукова література, Інтернет, хмарні технології), методів аналізу, прийняття рішення щодо вибору раціональних способів досягнення продуктивних результатів у навчанні [Г.О. Шкляєва, 2020].

Сукупність умов, що забезпечують можливість реалізації усіх функцій, слугують важливим ресурсом підвищення якості підготовки майбутніх педагогів до творчої професійної діяльності. Факторами професійного розвитку майбутніх педагогів є настанова на професійно-особистісний розвиток, активна участь в подієво-рольових ситуаціях професійної спрямованості та в навчальному діалозі як способах педагогічної взаємодії, співпраці й співтворчості.

Інформаційно-когнітивне середовище впливає на якість реалізації в системі університетської освіти нових вимог до педагогічного професіоналізму, формування основних характеристик компетентності майбутніх педагогів, а саме:

- *концептуального* аспекту (розуміння теоретичних основ педагогічної професії, стратегії й тактики її опанування);
- *інструментального* (опанування базовими професійно-педагогічними вміннями й навичками, досвідом творчої педагогічної діяльності);
- *інтегративного* (здатність перетворення інформації з різних джерел в професійні знання, цінності та інструмент практичних дій);
- *контекстуального* (здатність створювати емоційно сприятливе середовище задля вирішення педагогічних проблем, психологічного комфорту для учасників освітнього процесу);
- *адаптивного* (уміння прогнозувати динаміку змін у професійному зростанні студентів, використовувати засоби впливу середовища на їх професійний розвиток);
- *міжособистісної комунікації* (уміння педагогічної взаємодії, співпраці й співтворчості в системі відносин «викладач – студенти», «педагог – учні», культура спілкування, досвід використання різних засобів комунікації).

Продуктивність формування цих аспектів компетентності майбутніх педагогів визначається методологічними підходами, принципами студентоцентризму, стратегією гармонізації теоретичного й прикладного характеру професійної підготовки, спрямованістю на вирішення завдань педагогічної освіти, серед яких:

- підготовка соціально-активної особистості майбутнього педагога з високим рівнем професійної компетентності, мобільності, конкурентоспроможності;
- формування властивостей і якостей сучасного педагога (професійного мислення, креативності, здатності до творчих дій, активної професійної позиції);
- становлення потенціалу саморозвитку та самовдосконалення в професійній сфері;
- гармонізація взаємодії загальнокультурної, фахової та практикоорієнтованої підготовки майбутніх педагогів.

Якісний рівень вирішення цих завдань зумовлюється характером середовища, яке має задовольняти потреби студентів у різних джерелах інформації, засобами її опанування й стимулювати творчу професійну позицію за допомогою новітніх педагогічних технологій, закріплювати вміння перетворювати інформацію в знання, професійні цінності та інструмент практичних дій. Тільки в умовах психологічного комфорту емоційно сприятливих обставин зростає активність, самостійність студентів в опануванні різних форм, інтерактивних технологій навчання, побудованих на змістово-процесуальному, креативно-діяльній-

ному підходах, але, на думку Н. Фоміна, лише за умови домінування самостійної діяльності суб'єктів освітнього процесу [Н.В. Фомин, 2011].

Висновки. Отже, інформаційно-когнітивне середовище як важливий ресурсний чинник якості педагогічної освіти впливає на різні аспекти професійної підготовки майбутніх педагогів, забезпечуючи умови для її ціліспрямованості, безперервності та наступності, організації на принципах студентоцентризма, взаємозв'язку навчальної, самостійної та наукової роботи, створення атмосфери взаємодії, співробітництва та співтворчості у освітньому процесі; упровадження форм і методів на основі творчої активності та самостійності її учасників; використання інформаційно-когнітивних технологій, реалізації атмосфери психологічного комфорту, творчого пошуку й досягнення запланованих навчальних досягнень студентів.

Подальшого вивчення й обґрунтування потребують проблеми методики і технології управління освітнім середовищем, зокрема інформаційно-когнітивним, в навчальних закладах різного типу.

Список використаної літератури

Кісіль, М.В. (2006). Простір освіти з точки зору її основного суб'єкта. *Вісник Черкаського університету. Серія «Педагогічні науки»*, 88, 138–141.

Климович, М.В. (2011). Наукове-методичне середовище як фактор професійного становлення студентів педагогічного коледжу. *Наука і освіта*, 11, 69–72.

Кондрашова, Л., Клим-Климашевская, А. (Ред.) (2022). *Педагогический дизайн – ресурс качества образования: проблемы, решения, перспективы*. Siedlce: WN IKRiBL.

Кондрашова, Л.В., Чуvasова, Н.О. (2022). Емоційно-художнє середовище університетської освіти – ресурс якості підготовки майбутніх педагогів. *Наукові записки Центрально-українського державного університету імені В. Винниченка. Серія «Педагогічні науки»*, 204, 31–35. doi: 10.36550/2415-7988-2022-1-204-31-35

Михайличенко, Н.В. (2011). Культурно-образовательная среда высшего учебного заведения как важный фактор формирования профессиональной компетентности будущих специалистов управленческой сферы. *Педагогическата среда в университета като пространство за професионално-личностно развитие на бъдещия специалист*, 37–45.

Сухомлинский, В.А. (1982). *Разговор с молодым директором школы*. Москва: Просвещение.

Торхова, А.В. (2005). Концепция полистилистического образовательного пространства как методологическая основа профессиональной подготовки педагога. *ТехноОбраз 2005: Технологии непрерывного образования и творческого саморазвития личности студентов: обеспечение качества подготовки специалистов в высшей школе*, 15–120.

Фомин, Н.В. (2004). Теоретическая модель конкурентоспособного специалиста. *Инновации в образовании*, 3, 74–82.

Шкляева, Г.О. (2020). Теоретичні засади підготовки майбутніх педагогів у контексті глобалізації освіти. *Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія»*, 1 (19), 339–344. doi: 10.32342/2522-4115-2020-1-19-40

Abualrub, I., Karseth, B., Stensaker, B. (2013). The various understandings of learning environment in higher education and its quality implications. *Quality in Higher Education*, 19 (1), 90–110.

Kondrashov, N.N., Kondrashova, K.G., Chuvasov, M.O., Volkova, N.V., Slyusarenko, N.V. (2021). Technologization of preventive activities in the system of preparing future teachers. *Revista de Investigacion Apuntes Universitarios*, 11 (4), 183–202. doi: au.v11i4.766

References

Abualrub, I., Karseth, B., Stensaker, B. The various understandings of learning environment in higher education and its quality implications. *Quality in Higher Education*, 2013, no 19 (1), pp. 90–110.

Fomin, N.V. *Teoreticheskaia model konkurentosposobnogo spetsialista* [Theoretical model of a competitive specialist]. *Innovatsii v obrazovanii* [Educational Innovations], 2004, vol. 3, pp. 74–82. (In Russian).

Kisil, M.V. *Prostir osvity z tochky zoru yiyi osnovnoho subyekta* [The educational space from the point of view of its main subject]. *Visnyk Cherkaskoho universytetu. Seriya: Pedahohichni nauky* [Bulletin of Cherkasy University. Series: Pedagogical sciences], 2006, vol. 88, pp. 138–141. (In Ukrainian).

Klymovych M.V. *Naukovo-metodychne seredovyshche yak faktor profesiinoho stanovlennia studentiv pedahohichnoho koledzhu* [The scientific and methodical environment as a factor in the professional formation of the pedagogical college students]. *Nauka i osvita* [Science and education], 2011, no. 11, pp. 69–72. (In Ukrainian).

Kondrashov, N. N., Kondrashova, K. G., Chuvasov, M. O., Volkova, N. V., Slyusarenko, N. V. Technologization of preventive activities in the system of preparing future teachers. *Revista de Investigacion Apuntes Universitarios*, 2021, Vol. 11 (4), pp. 183–202. doi: au.v11i4.766

Kondrashova, L. V., Chuvasova, N. O. Emotional and artistic environment of university education – a resource of quality training of future teachers. *Academic notes. Series: Pedagogical Sciences. Kropyvnytskyi: EPC of Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University*, 2022, vol. 204, pp. 31–35. doi: 10.36550/2415-7988-2022-1-204-31-35 (In Ukrainian).

Kondrashova, L., Klim-Klimashevskaya, A. (ed.) (2022). *Pedagogicheskii dizain – resurs kachestva obrazovaniia: problemy, resheniia, perspektivy* [Pedagogical design as a resource for the education quality: problems, solutions, prospects]. Siedlce, WN IKRiBL Publ., 485 p. (In Russian).

Mikhaïlychenko, N.V. (2011). *Kulturno-obrazovatelnaia sreda vyshchego uchebnogo zavedeniia kak vazhnyi faktor formirovaniia professionalnoi kompetentnosti budushchikh spetsialistov upravlencheskoi sfery* [Cultural and educational environment of a higher educational institution as an important factor in the formation of professional competence of future management specialists]. *Pedagogicheskaiia sreda v universitete kak prostranstvo dlia profesionalno-lichnostnogo razvitiia budushchego spetsialista* [The pedagogical environment at the university as a space for specialist's professional and personal development]. Gatrovo, YEKS-PRES Publ., pp. 37–45. (In Russian).

Shkliiaieva, H.O. Theoretical principles of preparation of future educators in the context of the globalization of education. *Bulletin of Alfred Nobel University. Series "Pedagogy and Psychology"*, 2021, no. 1 (19), pp. 339–344. doi: 10.32342/2522-4115-2020-1-19-40 (In Ukrainian).

Sukhomlinskiy, V.A. (1982). *Razgovor s molodym direktorom shkoly* [Talk with a young school director]. Moscow, Prosveshcheniye Publ., 206 p. (In Russian).

Torkhova, A.V. (2005). *Kontsepsiia polistilisticheskogo obrazovatel'nogo prostranstva kak metodologicheskaiia osnova professionalnoi podgotovki pedagoga* [The concept of a polystylistic educational space as a methodological basis for the teacher's professional training]. *TekhnObraz 2005: Tekhnologii nepreryvnogo obrazovaniia i tvorcheskogo samorazvitiia lichnosti studentov: obespechenie kachestva podgotovki spetsialistov v vyshchei shkole* [TechnoEducat 2005: Technologies of lifelong education and creative self-development of students' personality: ensuring the quality of specialists' preparation in higher education]. Grodno, GrGU Publ., pp. 15–120. (In Russian).

THE CONCEPT OF INFORMATION AND COGNITIVE ENVIRONMENT AS A METHODOLOGICAL BASIS OF THE FUTURE TEACHERS' PROFESSIONAL TRAINING IN THE CONDITIONS OF THE HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTION'S ACTIVITIES

Krasiuk Iryna, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Head of the Fine Arts Department, Kryvyi Rih State Pedagogical University

E-mail: fineart@kdpu.edu.ua.

ORCID: 0000-0001-6718-739X

Udris Iryna, Candidate of Art History, Professor of the Fine Arts Department, Kryvyi Rih State Pedagogical University

E-mail: fineart@kdpu.edu.ua

ORCID: 0000-0002-7205-1566

DOI: 10.32342/2522-4115-2022-2-24-16

Keywords: educational space, informational and cognitive environment, professional preparation, future teachers, event-role situation, professional competence, pedagogical terms.

The article studies the issue of creation and productive functioning of the educational environment of a higher education institution, which is a resource in the formation of the future teachers' professional competence and the creative activity style as essential characteristics of the pedagogical professionalism.

The article aims to reveal the possibilities of the information and cognitive environment in the person's professional formation and to substantiate the conceptual provisions of using its resources to ensure the quality of future teachers' professional preparation for professional activities.

The methods of analysis, modelling and interpolation of the environmental approach provisions to the construction of the informational and cognitive environment of the higher pedagogical education institution have been applied in the study.

It has been shown, the information and cognitive environment is a set of conditions that ensure the productivity of future teachers' professional and creative growth based on the use of various information sources and cognitive technologies that stimulate students' mastery by professional competences, the development of their cognitive abilities and readiness to apply the resource opportunities of pedagogical design in creating an atmosphere of scientific research, working up of original programs and projects, the creative performance of professional functions.

The functions of the informational and cognitive environment have been characterized. Among them: integrative function, which contributes to the influence of all environmental circumstances on the coordination of actors' goals, motives, attitudes, aspirations and ways of interaction in the educational process; value-formative function, which is aimed at the formation of professional and pedagogical values; interactive function, which is ensuring the interrelation of the capabilities of the educational subjects and pedagogical design in creating a positive emotional atmosphere and psychological comfort; developmental function, which is aimed at shaping a creative activity style, and educational and upbringing function providing conditions for the formation the future teachers' informational and cognitive readiness for productive pedagogical activity.

The possibilities of the event-role situation have been established. It has been shown, an event-role situation is an important unit of the environment, a reserve for improving the quality of the educational process in the university and training competitive specialists for the pedagogical area capable of creative professional pedagogical activity.

The pedagogical terms for the productivity of the information and cognitive environment in establishing emotionally favourable circumstances and psychological comfort for the development of students' professional abilities, creative thinking, active professional position and a creative style of activity, have been reasoned. It has been emphasized that the factors of future teachers' professional development are the guidance on professional and personal evolution, active participation in professionally orientated event-role situations and the educational dialogue as means of pedagogical interaction, cooperation and co-creation.

It has been concluded that the information and cognitive environment affects the quality of the implementation of new requirements for pedagogical professionalism in the university education system, the formation of the main characteristics of the future teachers' professional competence including its conceptual, instrumental, integrative, contextual, adaptive aspects and the ability for the interpersonal communication.

Одержано 11.10.2022.